

Бачо Р.Й.,

к.е.н., доцент,

завідувач кафедри економіки,

Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СТРАХУВАННЯ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ У ПОСТКРИЗОВИЙ ПЕРІОД

Анотація. У статті проведено структурований аналіз тенденцій розвитку ризикового сегмента особистого страхування України у посткризовий період. Розглянуто особливості розвитку добровільних та обов'язкових видів особистого страхування. Зроблено висновок про домінування добровільних видів страхування, що є свідченням європейської тенденції формування страхового портфелю страховиків. Констатовано, що дана страхова галузь має високий потенціал у забезпеченні населення необхідним страховим захистом у майбутньому.

Ключові слова: страхування, особисте страхування, добровільні та обов'язкові види, медичне страхування, страхування від нещасних випадків.

Постановка проблеми. Формування сучасного страхового ринку України здійснюється в надзвичайно складних умовах, що пов'язано з багатьма чинниками, головними із яких є неадекватність капіталізації українських страховиків; незадовільна законодавча та нормативна бази щодо державного регулювання та контролю за діяльністю страхових організацій; ізольованість українського страхового ринку від міжнародного; вплив на ринок сучасної фінансово-економічної кризи. Держава має бути вкрай зацікавлена у розвитку страхування, особливо – особистого страхування, що виконує важливу соціальну функцію в сучасному суспільстві.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблематиці розвитку та функціонування особистого страхування присвячені праці багатьох вітчизняних науковців, серед яких Н. Внукова, О. Залетов, Н. Нагайчук, С. Осадець, В. Плиса, О. Славина, К. Слюсаренко, О. Солдатенко, Я. Шумелда та ін. Автори

здійснюють огляд теоретичних аспектів проведення особистого страхування і меншою мірою звертають увагу на оцінку сучасних тенденцій розвитку страхування здоров'я.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Частина науковців основний акцент дослідження приділяє соціальному страхуванню і меншою мірою звертає увагу на специфіку проведення страхування здоров'я як ризикового сегмента особистого страхування. Водночас науковці у своїх дослідженнях не приділяють достатньої уваги оцінці тенденцій розвитку обов'язкових та добровільних видів страхування цього сегмента.

Мета статті. Метою наукової роботи є проведення оцінки тенденцій розвитку сегмента страхування здоров'я як ризикового сегмента особистого страхування у посткризовий період. Відповідно до мети, у статті поставлено такі завдання, що потребують виконання:

- виокремити та проаналізувати розвиток сегмента страхування здоров'я в Україні у посткризовий період;
- здійснити сегментацію ризикового сегмента особистого страхування в розрізі обов'язкових та добровільних видів страхування;
- здійснити узагальнення стосовно сучасного стану розвитку ризикових видів особистого страхування в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Однією із важливих галузей страхування є особисте страхування громадян. Варто зазначити, що ризиковий сегмент цієї галузі представлений такими підгалуззями страхування, як медичне страхування та страхування від нещасних випадків, які в наукових колах ще іменуються як «страхування здоров'я» [1, с. 32]. Відповідно до класифікації видів страхування, запропонованих у Законі України «Про страхування» [2], існує широкий перелік видів

Таблиця 1

Місце ризикових видів особистого страхування на страховому ринку України у 2010–2014 рр.

№	Показник	Роки					Зміна 2014/2010	
		2010	2011	2012	2013	2014	Абс.	%
1	Премії з ризикових видів особистого страхування, млн грн	1921,1	3047,2	3033,8	3895,7	3410,1	1489,0	77,5
2	Страхові премії з ризикових видів страхування, млн грн	22175,2	21347,1	19698,7	26185,1	24607,5	2432,3	11,0
3	Страхові премії зі страхування життя	906,5	1346,4	1809,5	2476,7	2159,8	1253,3	138,3
4	Всього премії з особистого страхування	2827,6	4393,6	4843,3	6372,4	5569,9	2742,3	97,0
5	Частка ризикових видів особистого страхування на страховому ринку, %	8,7	14,3	15,4	14,9	13,9	5,2	-
6	Частка ризикових видів у сегменті особистого страхування, %	67,9	69,4	62,6	61,1	61,2	-6,7	-
7	Частка особистого страхування на страховому ринку, %	12,3	19,4	22,5	22,2	20,8	8,6	-
8	Кількість страхових компаній ризикового сегмента, од.	389	378	352	345	325	-64	16,5

Складено та розраховано автором на основі: [4; 12-16]

обов'язкового особистого страхування, частина з яких фінансується з державного бюджету.

У таблиці 1 відображено місце особистого страхування на страховому ринку України у 2010–2014 рр.

З даних наведеної вище таблиці констатується поступове скорочення кількості внесених до Державного реєстру фінансових установ страховиків ризикового сегменту з 389 од. у 2010 р. до 325 од. у 2014 р. – в цілому за досліджуваний період кількість страховиків ризикового сегменту скоротилася на 16,5%. Основною причиною банкрутства страхових підприємств є складна фінансово-економічна ситуація, внаслідок якої ті учасники страхового ринку, що будували свою агресивну політику завоювання ринку шляхом демпінгу цін та максимального збільшення винагороди агентам у період істотного звуження ринку та зниження платоспроможності населення не змогли виконати взяті на себе страхові зобов'язання. Фактично багато страховиків працювали за принципом фінансової піраміди – страхові виплати здійснювали за рахунок поточних страхових платежів, не сформувавши при цьому необхідних страхових резервів.

Водночас ті страховики, що здійснювали збалансовану політику, змогли активно розвинути свої мережі та розширити присутність та ємність страхового ринку. Так, до 2014 року спостерігається невпинна тенденція зростання зібраних премій з ризикових видів особистого страхування, адже якщо у 2010 р. було зібрано 1921,1 млн грн премій, то у 2013 р. – 3895,7 млн грн. Водночас у 2014 р. дана тенденція пішла на спад у зв'язку зі виниклим на Сході України військовим конфліктом та анексією РФ АР Крим і у 2014 р. було зібрано 3410,1 млн грн премій з ризикових видів особистого страхування. За досліджуваний період частка досліджуваної підгалузі страхування на страховому ринку суттєво зросла з 8,7% у 2010 р. до 15,4% у 2012 р. з подальшим спадом до 13,9% у 2014 р. Важливо відзначити також те, що однією із основних причин скорочення збору премій, окрім складної політичної ситуації в країні, є також погіршення рівня життя людей внаслідок різкої девальвації національної грошової валюти (близько 60%) та високим рівнем інфляції (26% у річному вимірі). Фактично скорочення збору премій відзначається у всіх галузях страхування, в цілому ж страховий ринок у 2014 р. скоротився на 1894,5 млн грн. Останні три роки частка ризикового сегмента в особистому страхуванні коливалася на рівні 61-63%.

Розглядаючи сегментацію ризикових видів особистого страхування (табл. 2), відзначається чітка тенденція зростання зібраних премій за програмами медичного страхування, збір яких за досліджуваний період зріс на 75,7% – з 1323,4 млн грн у 2010 р. до 2325,8 млн грн у 2014 р.

У той же час спостерігається кардинальне скорочення (-32,5%) збору премій зі страхування від нещасних випадків у 2014 р., здебільшого викликане суттєвим скороченням продажних полісів обов'язкового страхування від нещасних випадків на залізничному транспорті як результат припинення залізничного сполучення між материковою Україною та АР Крим і Донбасом.

Частка медичного страхування у сукупних преміях з ризикових видів особистого страхування за досліджуваний період скоротилася з 68,9% у 2010 р. до 68,2% у 2014 р., причому найбільше скорочення частки припадає на 2013 р., в якому вона складала 58,8%, а найбільше значення показника зафіксоване у 2011 р. – 73,0%.

У валових страхових виплатах з ризикових видів особистого страхування домінують виплати з медичного страхування, частка яких у досліджуваному періоді складає 94-94% виплат ризикового сегмента особистого страхування, водночас на страхування від нещасних випадків припадає близько 5-6% виплат. Констатується достатньо високий рівень виплат медичного страхування – у 2010 році, найбільший рівень виплат (57,4%) пояснюється суттєвим скороченням премій у посткризовий період і необхідністю виконання взятих зобов'язань за попередньо укладеними договорами медичного страхування. Незважаючи на те, що у 2011 р. рівень виплат за медичним страхуванням зменшився до 40,2%, у подальших роках відбувається суттєве нарощування даного показника і у 2014 р. він склав 55,4% і є доволі загрозливим, адже, згідно з існуючою методикою розрахунку безпечного рівня витрат, страховик здатний проводити страхову діяльність ефективно з показником рівня виплат не більше 60%.

Серед причин збитковості добровільного медичного страхування експерти називають зростання кількості звернень клієнтів за медичною допомогою як наслідок погіршення якості здоров'я та старіння населення, вибагливість клієнтів, недосконалість служб андеррайтингу, використання економічно необґрунтованих тарифів, незадовільну організацію роботи з

Таблиця 2

Сегментація ризикових видів особистого страхування в Україні у 2010–2014 рр.

№	Показники	Роки										Зміна 2014 /2010	
		2010		2011		2012		2013		2014		Абс.	%
		Абс.	Частка	Абс.	Частка	Абс.	Частка	Абс.	Частка	Абс.	Частка		
1	Зібрані премії												
2	Страхування від нещасних випадків	597,7	31,1	821,7	27,0	984,4	32,4	1605,9	41,2	1084,2	31,8	486,5	81,4
3	Медичне страхування	1323,4	68,9	2225,5	73,0	2049,4	67,6	2289,9	58,8	2325,8	68,2	1002,4	75,7
4	Страхові виплати												
5	Страхування від нещасних випадків	44,2	5,5	42,7	4,6	58,3	5,2	81,3	6,4	72,8	5,3	28,6	64,8
6	Медичне страхування	759,3	94,5	894,9	95,4	1062,3	94,8	1179,5	93,6	1289,1	94,7	529,8	69,8
7	Рівень виплат												
8	Страхування від нещасних випадків	7,4	-	5,2	-	5,9	-	5,1	-	6,7	-	-0,7	-
9	Медичне страхування	57,4	-	40,2	-	51,8	-	51,5	-	55,4	-	-1,9	-

Складено та розраховано автором на основі: [12-16]

урегулювання збитків, низьку клієнтоорієнтованість державних лікувально-профілактичних установ, завищені витрати на ведення справи, в т.ч. комісійні винагороди страхових посередників – продавців послуг з медичного страхування.

Розглядаючи зібрані премії у розрізі ризикових видів особистого страхування (табл. 3), необхідно констатувати 25,2% зменшення надходжень з обов'язкових видів страхування та 92,3% зростання зібраних премій з добровільних видів особистого страхування ризикового сегмента. В цілому у 2014 р. зібрали на 77,5% більше премій у ризиковому сегменті особистого страхування.

З обов'язкових видів страхування найбільше скорочення збору премій констатується в особистому страхуванні від нещасних випадків на транспорті в силу зменшення пасажиропотоку Укрзалізниці (-311,3 млн грн), медичному страхуванні

(-13,0 млн грн) та страхуванні працівників пожежної охорони (на 16,8 млн грн).

З даних таблиці 4 можна зробити висновок про невинне зростання частки добровільних видів особистого страхування з одночасним скороченням частки обов'язкових видів, що є одним із показників дерегулювання на страховому ринку.

Так, частка добровільних видів зросла на 7,3% – з 87,4% у 2010 р. до 94,7% у 2014 р. серед добровільних видів особистого страхування ризикового сегменту всі без винятку види продемонстрували високий приріст збору премій. Найбільший приріст у абсолютному вимірі відбувся у добровільному медичному страхуванні, де у 2014 р. зібрано на 765,8 млн грн премій більше, аніж у 2010 р. Прийняття змін у Податковий кодекс України щодо можливості віднесення витрат ДМС на

Таблиця 3

Динаміка зібраних премій з ризикових видів особистого страхування за видами в Україні у 2010–2014 рр.

№	Показник	Роки					Зміна 2014/2010	
		2010	2011	2012	2013	2014	Абс.	%
1	Обов'язкові види	242015	231760	241999	268608	181041	-60973,2	-25,2
2	Медичне страхування	13304,9	2856,3	329,4	4,3	333,9	-12971	-97,5
3	Особисте страхування медичних і фармацевтичних працівників	111,1	116,1	112,4	103,5	139,6	28,5	25,7
4	Особисте страхування працівників відомчої пожежної охорони	76272,5	79835	83533,4	93850,4	59503,8	-16768,7	-22,0
5	Страхування спортсменів вищих категорій	0,7	0	0	0,2	0	-0,7	-100,0
6	Страхування життя і здоров'я спеціалістів ветеринарної медицини	141,4	207,5	174,7	125,3	163,1	21,7	15,3
7	Особисте страхування від нещасних випадків на транспорті	152184	148745	157849	174525	120901	-31282,9	-20,6
8	Добровільні види	1679102	2815464	2791789	3627137	3229034	1549932	92,3
9	Медичне страхування (безперервне страхування здоров'я)	859637	672930	1322102	1487545	1625393	765756	89,1
10	Страхування здоров'я на випадок хвороби	144174	1165367	318158	373585	308250	164077	113,8
11	Страхування медичних витрат	229773	304236	324943	334658	332049	102276	44,5
12	Страхування від нещасних випадків	445518	672930	826587	1431348	963341	517824	116,2
13	Всього добровільні та обов'язкові	1921116	3047223	3033788	3895745	3410075	1488959	77,5

Складено та розраховано автором на основі: [6-10]

Таблиця 4

Структура зібраних премій за сегментами ризикового особистого страхування в Україні у 2010–2014 рр., %

№	Показник	Роки					Зміна 2014/2010
		2010	2011	2012	2013	2014	
1	Обов'язкові види	12,6	7,6	8,0	6,9	5,3	-7,3
2	Медичне страхування	5,5	1,2	0,1	0,0	0,2	-5,3
3	Особисте страхування медичних і фармацевтичних працівників	0,0	0,1	0,0	0,0	0,1	0,0
4	Особисте страхування працівників відомчої пожежної охорони	31,5	34,4	34,5	34,9	32,9	1,4
5	Страхування спортсменів вищих категорій	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6	Страхування життя і здоров'я спеціалістів ветеринарної медицини	0,1	0,1	0,1	0,0	0,1	0,0
7	Особисте страхування від нещасних випадків на транспорті	62,9	64,2	65,2	65,0	66,8	3,9
8	Добровільні види	87,4	92,4	92,0	93,1	94,7	7,3
9	Медичне страхування (безперервне страхування здоров'я)	51,2	23,9	47,4	41,0	50,3	-0,9
10	Страхування здоров'я на випадок хвороби	8,6	41,4	11,4	10,3	9,5	1,0
11	Страхування медичних витрат	13,7	10,8	11,6	9,2	10,3	-3,4
12	Страхування від нещасних випадків	26,5	23,9	29,6	39,5	29,8	3,3

Складено та розраховано автором

витрати підприємства сприяло підвищенню привабливості цього виду страхування серед керівників юридичних осіб і є однією із можливостей підвищення мотивації працівників підприємств.

У 2014 р. на 517,8 млн грн більше зібрано премій з добровільного страхування від нещасних випадків, аніж у базовому, на 113% більше премій зі страхування здоров'я на випадок хвороби. Суттєве зростання попиту на страхування медичних витрат виїжджаючих за кордон пов'язано з масовим виїздом співвітчизників на заробітки та з туристичною метою у країни ЄС та інші країни світу, що й підтверджує зростання збору премій на 44,5%.

У структурі добровільних видів особистого страхування ризикового сегменту половина зібраних премій припадає на безперервне страхування здоров'я, на страхування здоров'я на

випадок хвороби та страхування медичних витрат припадає по близько 10% премій, добровільне страхування від нещасних випадків складає близько третини зібраних премій.

В цілому невпинна динаміка зростання добровільних видів особистого страхування підкреслює тезу про необхідність розширення страхового захисту населення, у тому числі і через впровадження новітньої системи медичного страхування як на основі примусу, так і в добровільного характеру.

У таблиці 5 представлена інформація про структуру здійснених страхових виплат ризикового сегменту особистого страхування у 2010–2014 рр.

Варто відзначити, що більш ніж 99% всіх виплат стосуються добровільних видів особистого страхування, причому відзначається зростання частки добровільних видів. За досліджуваний період спостерігається зростання частки безперерв-

Таблиця 5

Структура здійснених страхових виплат в Україні за ризиковими сегментами особистого страхування у 2010–2014 рр., %

№	Показник	Роки					Зміна 2014/2010
		2010	2011	2012	2013	2014	
1	Обов'язкові види	0,8	0,6	0,6	0,6	0,4	-0,4
2	Медичне страхування	27,3	20,3	0,4	0,0	0,0	-27,3
3	Особисте страхування медичних і фармацевтичних працівників	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4	Особисте страхування працівників відомчої пожежної охорони	0,0	1,9	0,2	1,9	0,0	0,0
5	Страхування спортсменів вищих категорій	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6	Страхування життя і здоров'я спеціалістів ветеринарної медицини	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7	Особисте страхування від нещасних випадків на транспорті	72,7	77,9	99,5	98,1	100,0	27,3
8	Добровільні види	99,2	99,4	99,4	99,4	99,6	0,4
9	Медичне страхування (безперервне страхування здоров'я)	79,4	4,1	80,9	80,6	81,7	2,3
10	Страхування здоров'я на випадок хвороби	4,8	80,7	3,7	5,3	5,0	0,3
11	Страхування медичних витрат	10,9	11,0	10,8	8,2	8,3	-2,6
12	Страхування від нещасних випадків	5,0	4,1	4,6	5,9	5,0	0,0

Складено та розраховано автором

Таблиця 6

Рівень виплат за ризиковими сегментами особистого страхування України у 2010–2014 рр., %

№	Показники	Роки					Зміна 2014/2010
		2010	2011	2012	2013	2014	
1	Обов'язкові види	2,7	2,3	2,9	2,8	2,8	0,2
2	Медичне страхування	13,2	38,5	8,2	0,0	0,0	-13,2
3	Особисте страхування медичних і фармацевтичних працівників	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4	Особисте страхування працівників відомчої пожежної охорони	0,0	0,1	0,0	0,2	0,0	0,0
5	Страхування спортсменів вищих категорій	0,0	-	-	0,0	-	-
6	Страхування життя і здоров'я спеціалістів ветеринарної медицини	0,2	0,1	0,0	0,0	0,0	-0,2
7	Особисте страхування від нещасних випадків на транспорті	3,1	2,8	4,4	4,2	4,3	1,2
8	Добровільні види	47,5	33,1	39,9	34,6	42,0	-5,5
9	Медичне страхування (безперервне страхування здоров'я)	73,6	5,7	68,1	67,9	68,2	-5,4
10	Страхування здоров'я на випадок хвороби	26,4	64,6	12,8	17,8	22,2	-4,2
11	Страхування медичних витрат	37,7	33,8	37,1	30,6	33,8	-3,9
12	Страхування від нещасних випадків	8,9	5,7	6,2	5,2	7,0	-1,8
13	Всього добровільні та обов'язкові	41,8	30,8	36,9	32,4	39,9	-1,9

Складено та розраховано автором на основі даних Нацкомфінпослуг: [6-10]

ного страхування здоров'я у добровільних видах з 79,4% у 2010 р. до 81,7% у 2014 р.

Одним із важливих показників, що дозволяє ґрунтовніше оцінювати стан розвитку підгалузей та видів особистого страхування, є рівень виплат. Він характеризує співвідношення здійснених валових виплат до суми зібраних страхових премій. Аналіз даного показника необхідно здійснювати у ретроспективі характеризуючи трендові особливості його зміни.

У таблиці 6 розміщено розрахунки автора щодо рівня виплат за ризиковими сегментами особистого страхування в Україні за досліджуваний період.

З наведених вище даних констатується високий рівень виплат добровільного медичного страхування (у 2014 р. – 68,2%), незважаючи на те, що останніми роками спостерігається певне зменшення цього показника, однак його рівень і надалі є критично високим і свідчить про достатньо високу збитковість даного страхового продукту. Рівень виплат з інших видів добровільного страхування перебувають у припустимих межах (5-40%). У цілому рівень виплат у добровільному сегменті особистого ризикового страхування зменшився з 41,8% у 2010 р. до 30,8% у 2011 р. і в подальшому зріс до 39,9% у 2014 р. Цей показник для обов'язкового сегмента незначно зріс – з 2,7% у 2010 р. до 2,8% у 2014 р. Збільшення рівня страхових виплат як свідчення зростання повноти виконання своїх зобов'язань перед страхувальником.

В цілому у посткризовий період у сегменті ризикового особистого страхування України зростає частка короткострокових видів страхування, що передбачають відповідальність за наслідки нещасних випадків. Зростання частки короткострокових договорів має більше негативних наслідків, ніж позитивних. Короткострокові угоди не дають можливості страховику акумулювати грошові засоби з метою довгострокового їх інвестування та отримання прибутку від інвестиційної діяльності, який можна було б використати на здешевлення послуг зі страхового захисту та на здійснення повнішого захисту інтересів громадян. Отже, це не вигідно з огляду на довгостроковий період ні страховику, ні страхувальнику. Невигідно і з погляду інтересів держави ні в страховій, ні в інвестиційній, ні в податковій політиці. Переважну більшість договорів особистого страхування було укладено в колективній формі за рахунок підприємств. Це пояснюється, з одного боку, вкрай низькими індивідуальними доходами переважної більшості громадян України, через що й попит для них на страхові послуги не є першочерговим, а також – недовірою пересічних громадян до страхового захисту як гарантії їхнього добробуту. З іншого боку, з погляду інтересів страхувальника-підприємства укладати такі договори було вигідно, оскільки: а) у такий спосіб вони стимулювали своїх працівників за допомогою страхових виплат; б) заощаджували кошти в розмірі нарахувань на фонд оплати праці; в) вирішувалася певною мірою проблема переведення безготівкових грошових засобів у готівку (внески сплачують за безготівковими рахунками, а виплати отримують готівкою).

Позитивними тенденціями розвитку особистого страхування в Україні є: збільшення обсягів страхових резервів на один договір; вирівнювання темпів зростання страхових премій та страхових резервів; збільшення рівня страхових виплат як свідчення зростання повноти виконання своїх зобов'язань перед страхувальником; пошквнення конкуренції між страховими компаніями, які здійснюють особисте страхування.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У цілому можна констатувати, що у ризиковому сегменті

особистого страхування домінують добровільні види, що є свідченням європейської тенденції формування страхового портфелю страховиків. Водночас низька частка премій з особистих видів страхування свідчить про високий потенціал даної галузі страхування у забезпеченні населення необхідним страховим захистом у майбутньому. Подальший успішний розвиток особистого страхування залежатиме від розширення переліку страхових послуг, підвищення їхньої конкурентоспроможності, розширення їхньої інфраструктури, удосконалення порядку оподаткування страхової діяльності відповідних компаній, подальшої інтеграції України у міжнародні структури.

Література:

1. Базилевич В.Д. Страхова справа / В.Д. Базилевич, К.С. Базилевич. – 4-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2005. – 351 с.
2. Закон України «Про страхування» № 85/96-ВР від 07 березня 1996 року зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=85>.
3. Залетов О.М. Убезпечення життя: [монографія] / О.М. Залетов. – К.: Міжнародна агенція «Бізон», 2006. – 688 с.
4. Зведена динаміка основних показників страхового ринку. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nfp.gov.ua/files/sekto/pokaznyki_sk_2014.xls.
5. Козьменко О. В. Страховий ринок України у контексті сталого розвитку: монографія / О. В. Козьменко. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2008. – 350 с.
6. Консолідовані звітні дані страховиків за 2010 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/Konsolid/konsol_sk_2010.xls.
7. Консолідовані звітні дані страховиків за 2011 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/Konsolid/konsol_sk_2011.xls.
8. Консолідовані звітні дані страховиків за 2012 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/konsol2012.xls>.
9. Консолідовані звітні дані страховиків за 2013 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/Konsolid/konsol_2013.xls.
10. Консолідовані звітні дані страховиків за 2014 рік. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nfp.gov.ua/files/sekto/konsol_4_2014.xls.
11. Левченко В.П. Розвиток ринку небанківських фінансових послуг: монографія / В.П. Левченко. – К.: ЦУЛ, 2013. – 368 с.
12. Підсумки діяльності страхових компаній у 2010 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dfp.gov.ua/fileadmin/downloads/dpn/sk_2010.pdf.
13. Підсумки діяльності страхових компаній у 2011 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dfp.gov.ua/fileadmin/downloads/dpn/sk_2011.pdf.
14. Підсумки діяльності страхових компаній у 2012 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dfp.gov.ua/fileadmin/downloads/dpn/sk_2012.pdf.
15. Підсумки діяльності страхових компаній у 2013 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nfp.gov.ua/files/OgliadRinkiv/SK/sk_%202013.pdf.
16. Підсумки діяльності страхових компаній у 2014 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nfp.gov.ua/files/sekto/sk_%202014.pdf.
17. Плиса В.Й. Інтеграція страхового ринку України у світовий страховий простір / Плиса В.Й. // Фінанси України. – 2002. – № 7. – С. 96-101.
18. Пойда-Носик Н.Н. Страхове підприємництво регіону: сучасний стан і перспективи розвитку: монографія / Н.Н. Пойда-Носик, Р.Й. Бачо. – Ужгород: Мистецька Лінія, 2010. – 232 с.
19. Формування системи довіри та захисту прав споживачів фінансових послуг: монографія / Наук. ред. та кер. кол. авт. докт. екон. наук., проф. Н.М. Внукова. – Харків: АдваТМ, 2010. – 188 с.

Бачо Р.Й. Современные тенденции развития страхования здоровья в Украине в посткризисный период

Аннотация. В статье проведен структурированный анализ тенденций развития рискованного сегмента личного страхования Украины в посткризисный период. Рассмотрены особенности развития добровольных и обязательных видов личного страхования. Сделан вывод о доминировании добровольных видов страхования, что является свидетельством европейской тенденции формирования страхового портфеля страховщиков. Констатируется, что данная страховая область имеет высокий потенциал в обеспечении населения необходимой страховой защитой в будущем.

Ключевые слова: страхование, личное страхование, добровольные и обязательные виды, медицинское страхование, страхование от несчастных случаев.

Bacho R.Y. Current trends of the health insurance development in Ukraine in the post-crisis period

Summary. In the article a structured analysis of development trends of the Ukrainian personal insurance's risky segment in the post-crisis period has made. The development peculiarities of voluntary and compulsory types of personal insurances have been studied. The conclusion about domination of mandatory insurance types has made, which is the evidence of European trends in formation of the insurers' insurance portfolio. It's stated that this insurance industry has a high potential in providing the population by necessary insurance coverage in the future.

Keywords: insurance, personal insurance, voluntary and mandatory types of insurance, health insurance, accident insurance.